

Slovenski jezik
Slovene Linguistic
Studies

8

2011

POSEBNI ODTIS – OFFPRINT

Rada Lečič: *Osnove slovenskega jezika : slovnični priročnik*. 1. natis, Cerčno, Založba Gaya, 2009, 124 str.

Novi jezikovni priročnik za slovenščino avtorice mag. Rade Lečič je namenjen vsem, ki želijo obnoviti ali dopolniti znanje slovnice slovenskega knjižnega jezika, saj prinaša pregleden in jedrnat prikaz osnov slovnice. S svojim didaktičnim pristopom nagovarja zlasti tujce, predvsem študente, ki se slovenščino učijo na univerzah v tujini, udeležence tečajev slovenskega jezika v Sloveniji in tiste, ki želijo opravljati izpite iz znanja slovenščine.

Priročnik je naslednji v vrsti pripomočkov za učenje slovenščine, ki jih je mag. Rada Lečič izdelala na podlagi izkušenj, ki jih je pridobila pri poučevanju slovenskega jezika na italijanskih univerzah v Rimu, Vidmu, Padovi in Trstu. Tako je že leta 2004 napisala jezikovni priročnik *Slovenski glagol : oblikoslovni priročnik in slovar slovenskih glagolov*, ki je do zdaj izšel tudi v angleški, italijanski, nemški in španski različici, pričujoče *Osnove slovenskega jezika : slovnični priročnik* pa so leta 2009 izšle tudi v italijanski različici z naslovom *Fondamenti della lingua slovena : manuale di grammatica*, oceno italijanske izdaje je nedavno napisal dr. Zoltan Jan (Jan, Zoltan. 2010. Slovnični priročnik za Italijane, *Slavistična revija* 58/3: 373–376). Lečičeva ne pripravlja zgolj klasičnih knjižnih izdaj – leta 2006 je izšel jezikovni pripomoček za tujce *Igraje do znanja slovenščine*, namenjen utrjevanju znanja slovenske slovnice, leta 2003 pa prav tako tujcem namenjene *Prepletanke : slikovne uganke za začetno učenje slovenščine*, ki so uporabne za širjenje in utrjevanje besednega zaklada.

V *Osnovah slovenskega jezika : Slovnični priročnik* nam vrata do znanja slovnice simbolično odpira kljuka na naslovnici knjige. Kratki uvodni poglavji o glasoslovju in besedoslovju prinašata najnujnejše podatke o slovenski abecedi, glasovih (zlasti samoglasnikih in zvočnikih), izgovoru nekaterih črk in črkovnih sklopov, osnovne podatke o naglasu in delitvi besed na polnopomenske in slovnične pomožne besede. S tem osnovnim znanjem opremljen bralec vstopi v poglavje o oblikoslovju, ki mu je posvečen največji del knjige. Najprej je obravnavana samostalniška beseda. Predstavljene so vloge samostalniških besed v stavku, glavne lastnosti samostalnikov, čemur sledijo preglednice sklanjatvenih vzorcev. Sistematično in pregledno prikazane slovnične značilnosti samostalnikov zaokroža pregleden in jedrnat prikaz sklanjatve-

nih in naglasnih posebnosti, kot so podaljševanje osnov, preglas, dvojnice in izpad polglasnika. Samostalniki, ki imajo posebno sklanjatev, so prikazani posebej, saj bi bil opis njihovih posebnosti pri sklanjatvi prezapleten in nepregleden. Dodani so še napotki za tvorbo pomanjševalnic. Podobno je strukturirano poglavje o samostalniških zaimkih, pri katerih je razložena njihova raba in prikazana njihova sklanjatev. Ne dosti drugače sta predstavljena pridevniška beseda in glagol. Zlasti glagol je prikazan precej podrobno, pri čemer je stalno v ospredju ne teorija sama po sebi, pač pa razumljivost in praktična uporabnost za predvideni krog bralcev. Tako so na primer pojmi *vid*, *način*, *prehodnost*, ki so za marsikaterega nejezikoslovca precej abstraktni pojmi, predstavljeni na kratko, vendar razumljivo, in ponazorjeni s primeri, ki osvetlijo kratke opise. Kratkima poglavjema o prislovu in povedkovniku sledijo še poglavja o predlogu, vezniški besedi, členu in medmetu. Nekoliko preveč podrobna se zdi delitev členkov na sedem vrst, predvsem z vidika praktične uporabnosti za bralca. Drugače je pri vezniški besedi, kjer delitev na vrste priredij in podredij predstavlja nekakšen okvir za besedni red v stavku in pisanje vejice.

V poglavju o skladnji je nekoliko bolj izpostavljena funkcija stavčnih členov, tako lahko izvemo, katere vloge v stavku opravljajo posamezne besedne vrste. Od skladenjskih naklonov so predstavljene in ponazorjene pripovedne, vprašalne, velele, želele in vzklične povedi, razlika med tvorno in trpno obliko povedi, zložene povedi, kjer so prikazani tipi podredno in priredno zloženih povedi, poročani in odvisni govor ter besedni in stavčni red s poudarkom na členitvi po aktualnosti, stalni stavi in stavi naslonk, kar je še posebej koristno za tuje govorce.

V tri strani dolgem dodatku najdemo zgoščeno predstavljena pravopisna navodila za pisanje velike in male začetnice pri imenih bitij, zemljepisnih in stvarnih imenih ter pri izrazih spoštovanja. Tako kot drugod v tem priročniku so ob napotkih zapisani izbrani zgledi.

Uporabnost priročnika v celoti je dosežena z razumljivimi teoretičnimi opisi obravnavanih jezikovnih dejstev in s preišljeno izbranimi zgledi, saj jasno osvetljujejo teoretične opise in so lahko razumljivi. Pri tem je razveseljivo, da so vsi zgledi in pregibnostni vzorci onaglašeni. Pri onaglaševanju je upoštevan jakostni naglas. Morda bi v primerih, kjer je pri izgovoru zapisan znak *è*, lahko bilo dodatno navedeno, ali ta zapis predstavlja kratki široki *e* ali polglasnik (v take podrobnosti, kot je izgovor srednjega *e* ob *j*, se avtorica razumljivo ne spušča), čeprav je seveda res, da priročnik ni namenjen pravorečju.

Posebnost knjige je gotovo njena slikovna opremljenost. Potem ko bralca v svet slovnice simbolično popelje fotografija kljuke na naslovnici, ga fotografije v priročniku popeljejo tudi po slovenski etnološki, kulturni in naravni dediščini. Na vsaki strani namreč najdemo katero izmed tehtno izbranih 160 fotografij različnih avtorjev, ki prikazujejo slovenske znamenitosti, kot so neandertalčeva piščal, panjske končnice, kozolec, razne obrti, kraške jame, soline, jezera, Plečnikove umetnine. Pri koncu knjige najdemo seznam z vsebino posameznih fotografij.

Če slikovni material pritegne bralčevo oko in mu da vzpodbudo, da toliko raje pogleda v slovnični priročnik, sta vendarle njegova vsebina in način njenega prikaza

tisto, kar postavlja visok standard in daje upanje na nove kakovostne jezikovne priročnike za slovenščino tudi na drugih jezikovnih ravninah, ne glede na to, kdo bodo njihovi avtorji.

Prispelo decembra 2010
Received December 2010

Andrej Perdih
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

